

Any XIV

Barcelona 13 de Juny de 1901

Eixas dos s' están gronxant
 y tu lector y malquera,
 ab gust fariau penant
 ab la ninfa del devant
 o ab la hermosa del darrer

"Electra" a Barcelona

Com de costum, lo públich de Barcelona y 'l de Madrit han estat en desacort.

Aquell entussiasme de 'ls madrilenys per "Electra" que 's traduhí en innumerables representacions del drama de 'n Galdós, seguidas de manifestacions ruidosas y de viscas y morias exaltats, arriant fins al carrer per convertirse en questió d'ordre públich, aquí no ha resultat. L' éxit del famós y terrible drama, no ha passat de la cantonada.

Cert que 'l dia del estreno hi hagué algúns centenars d' aixalabrats que s' ho prengueren á la valenta é intentaren repetir aquí la bullanga madrilenya y d' altrás capitals espanyolas, pero també es cert qu' á comptar de la segona representació, l' éxit d' *Electra* ha anat refredantse, refredantse fins al extrèm de que en la quarta audició ja no 's veyá á ningú en lo teatro, ab tot y ser dissapte. Tot fa presumir que *Electra*, la bombejada *Electra*, l' obra qu' havia d' ensorrar per sempre més el clericalisme, le *chef d'œuvre* que havia de marcar una nova era en la historia d' Espanya, se 'n va 'l calaix á marxas forçadas. Tot fa presumir qu' aquesta *encisadora de 'ls públichs*, com algú adulator de 'n Galdós l' ha anomenada, no tindrà á Barcelona més que deu ó quinze representacions. Tot fa presumir que si la Companyia del teatro Espanyol de Madrit, no té altra candela que *Electra* per anarse'n al llit, se n' hi anirá á las foscas, sense sopar.

Una vegada més Barcelona y Madrit 's posan en desacort en questions artísticas y políticas, puig *Electra* presenta aquest doble caràcter. Al costat de Madrit hi ha totas las demés provincias, ahont *Electra* ha sigut rebuda ab igual entussiasme. Al costat de Barcelona, sa germana Valencia, ahont l' obra de 'n Galdós ha sigut també retxassada.

Notém, donchs, que Barcelona y Valencia en aquesta questió, dissentim de Madrit y 'l resto d' Espanya. ¿Per qué?

*
**

Per clericals no será. Ni aquí ni en la ciutat del Cid, pot tatxarse'ns de clericals en la quantitat possible per fer lo buyt entorn de la tendència que *Electra* vol representar y no representa. Valencia es la Meca del republicanisme espanyol com ho proban los 8.000 vots de 'n Blasco Ibáñez y en Rodrigo Soriano á las eleccions derreras. Barcelona, es tant superlativament demócrata y anticlerical que volguer'ho demostrar, constituhiria una ridiculesa.

¿Cóm s' explica, donchs, que *Electra* no hagi agradat en las dugás ciutats que millor podrian compéndrela, sent aixís que ciutats levíticas com Sevilla y Badajoz y Vigo y Murcia s' han tornat bojas d' entussiasme?...

Per una rahó molt senzilla. Perque *Electra* no es anticlerical, ni anti-religiosa, ni ná. *Electra* no va enlloch com á obra de partit y de tendencias.

En «Máximo» l' anticlerical que parla d' «aplastar» el cap de la reacció, comensa per creure en

Deu y acaba per deixarse vence tontament, tot discutint ab en «Pantoja».

L' anticlericalisme d' *Electra* es de cartró y sols pot convencer y escalfar als que, com el secretari de *Los aparecidos*,

«Gracias á Dios, son ateos»

Parla molt poch en favor de las conviccions de 'ls lliberals madrilenys y de provincias, son entussiasme per *Electra*, puig demostra que en questió de radicalismes encara están á l' A. B. C. y qu' en aquestos assumptos no inventarán la pólvora.

Com á obra de tendència, no val *Electra* la centésima part de *Carlos II el Hechizado*.

*
**

Ara, en quant á l' obra teatral, en Galdós s' ha equivocat un' altra vegada. *Realidad*, *La de San Quintín*, *Doña Perfecta*, van millor, molt millor, que *Electra*. Si deixém á banda lo treball del estilista, del literat, la labor del dramaturch no mes es notable en un acte; lo tercer. En los demés l' obra resulta ensopida y falsa per degenerar en un verdader *dramón* de tarde cap' al final. Sobre tot, lo recurs de fer surtir l' ombra de la mare de *Electra* per desenllassar lo drama, es digna d' un dramaturch de Odeón.

Si com á drama tendencios *Electra* es una verdadera engallinada, com á obra literaria está á menos altura qu' una sabatilla, y pot classificarse com la més dolenta del novelista canari.

¿Qué li queda, donchs, á *Electra*, si no val política ni literariament la millonésima part del soroll qu' ha promogut? Li queda la interpretació que mereix per part de dos artistas: la Matilde Moreno que dona vida al personatge *Electra* y qual figura hermosíssima ha fet més per el drama que 'l mateix pare que 'l va engendrar, y en Donato Jiménez, l' excelent actor que desempeña 'l "Pantoja", l' aborrit jesuita, y qu' es l' únich mascle de la companyia que sab donar relleu al odiós personatge. Tot lo demás de la companyia, no es *chicha* ni *limoná*, comensant per lo director y acabant per l' últim *sacasillas*.

*
**

Lo que ha passat ab *Electra* es sumament curiós y val la pena de filosofar'ho, perque 'ns ensenyará á ser més previnguts ab tot lo que porti 'l sello d' un éxit cortesá.

L' estreno d' *Electra* fou lo resultat d' un complot ideat pe 'ls lliberals, ab l' objecte de reventar al partit conservador. Tinguis en compte que en Galdós figura en lo partit fusionista y com á tal ha sigut diputat varias vegadas, sense que may se li hagi acudit obrir la boca contra las ordres religiosas ni contra 'ls avensos del jesuitisme, alli ahont podia y devia fer'ho, ab millor éxit que demunt las taulas d' un teatro.

En efecte, estrenat *Electra* en las circunstancias que tot'hom sab ó siga al bó de la questió de la senyoreta Ubao, promogué manifestacions y desordres, creá atmósfera y contribuí á la cayguda del govern de 'l Azcárraga, pujant lo de 'n Sagasta.

Conseguit aquet fi, que fou lo móvil inspirador del drama, aquest ja hi era de més. Pero en Galdós, home aprofitat, ideá matar dos pardals d' un tiro.

En vista del éxit impensat de l'obra, més degut á las circumstancies qu' á sos propis mérits, sa explotació era un magnífich negoci y obrant com un perfecte comerciant y *jaleat* pe 'ls ilussos exaltats que 's *manifestavan*, tant com pe 'ls bisbes que li feyan el joch, pensá treurer such á la poma, d' una manera consciensudament comercial. Aixís, doná la preferencia d' estreno á unas poblacions y á certas companyias, exercint una verdadera tirania artística.

L' home lliberal, l' esperit generós—com tots li dihuen—impedí que molts infelissos 's guanyessin la vida una temporada representant *Electra*. Impedí, sense mes criteri que 'l seu capritxo, que las poblacions importants coneguessin *Electra*.

La sinceritat y las conviccions de 'n Galdós están pintadas en fi, dient que ab aquest procediment de 'ls estrenos escalonats, evitá que l' entusiasme anticlerical 's propagués á un temps per tot el país. Aixís, escampant la exaltació paulatinament, s'abia y prudentment escalonada, avuy aquí, demá allá, evitava conflictes al Govern y 'l disgust qu' hauria ocasionat á las ordres religiosas ' alsament anticlerical de tota Espanya en massa. Mes clar ni l' aygua.

Com els remeys massa actius, *Electra* ha sigut administrada á dössis pe 'l seu mateix autor. Aixó proba la sinceritat ab que fou escrit el drama, al mateix temps que proba que 'n Galdós es un farsant més.

Donchs bé. Els madrilenys ilussos y 'ls provincians inconscients, tot aixó no ho han sapigut veure. S' han deixat portar á vendre tontament, han posat als núvols l' ingeni del autor de *Episodios Nacionales*; han trompetajat que *Electra* 'ns duria en tren exprés cap á la regeneració; y *Electra*, que ja es inútil com á obra de tassis y péssima com á creació dramática, ha resultat de més á més un pegat en un banch, per expressa voluntat de son autor.

Aixó, 'l públich de Barcelona com el de Valencia, —los dos públichs espanyols que son verament anticlericals—han sapigut veure 'ho; han vist la exageració y la inconsciencia de 'ls que s'han entusiasmat tontament. Han vist lo joch amagat y 'l fi polítich d' *Electra*. Han vist que darrera de la *bullido* anticlerical s' hi amagava un negoci, darrera d' un suposat altruista un comerciant gitano y detrás d' un fingit redemptor, un *saca-muelas* ab pretensions literarias...

Han vist, per fi, que 's pretenia ensarronarlos com uns xinos y com es natural, s' han menjat la partida. D' aquí, qu' hagin fet tant cas d' *Electra* com d' una pedra del camí.

L' estreno d' *Electra* á Barcelona sols ha servit per fer posar en ridícul á uns quants individus.

En primer lloch al vicari capitular que aconsellava als seus feligresos que fugissin d' anar á veure *Electra*, com de la creu el dimoni. Lo consell no callia tota vegada que 'l públich s' ha retret y no pas per las exhortacions del vicari.

En segon lloch, lo *Brusi* y *La Veu* qu' han disparat contra *Electra* concedintli una importancia que no té y. . deixantse perdre unas pessetas d' anuncis. Tots dos m' han recordat el combat de *D. Quijote* contra 'ls molins de vent.

En tercer lloch 'ls beneyts que probaren en la nit del estreno d' aixecar la llebra del entusiasme... perquè en Galdós s' embutxaqués els drets.

En quart lloch, la empresa y companyia del teatro Espanyol de Madrid qu' han vingut á Barcelona, ab disposicions de menjarse 'l sol avants de sortir y han executat un magnífich *solo de violón*.

Y finalment, en Galdós, lo pare de la criatura, que tingué á bé deixar l' últim estreno de *Electra* pera Barcelona, pensant qu' aquí hi hauria el *trueno gordo* y al qual se li ha demostrat que 'l públich barceloní no 's mama 'l dit.

L' home, ja 'ns anuncia per telégrafo qu' está escribint la segona edició d' *Electra* á fi de que la mina de 'ls drets no s' estronqui..

Está bé. Per la nostra part, contestém al Sr. Galdós ab una frasse molt gráfica y molt madrilenya: ¡*Límpiate, que estás de huevo!*

RAMON BERENGUER.

ACUARELA

Notas cassadas al vol
veyent passá una donzella
Un jovenet—¡Es un sol!
Un poeta—¡Es una estrella!
Un tronera—¡Aixó es filet!
Un avaro—¡La vendia!...
Un capellá—¡Un angelet!
Un músich—La... tocaria.
Un pagés—¡Bona per sembra!
Un del hostia—¡Hermosa pell!...
Un flamench—¡Vaya una jembra
Un cassadó— Quin aucell!
—Per ella ab gust tornaria
als vint anys, fa un vell xaruch
Un escéptich—¡Qui ho diria
que tot aixó es carn pe 'l cuch?

G. REDEMBACH.

GANTARELLAS

Tot lo meu tinch empenyat
á casa d' un prestamista;
mes ¿qué hi fa aixó? 'ns casarem
y 'l demés... vinga com vinga.

Senyor metje, senyor metje
jo dech estar molt fatal,
perque 'm vaig, aixís que menjo,
poch á poquet desmonjant.

Lo que l' ánima desitja
los llavis no ho dihen may...
—¡Vet' aquí, donchs, perquè, nena,
el meu silenci es tant gran!

Es molt bó, que aquell que 's casa,
ab una qu' aviát s' irrita,
per bé d' ell, los seus armaris
no 'ls ompli massa de pisa.

Sant Joan s' emprendá d' un be,
Sant Antoni d' un tocino,
y jo de tu m' enamoro
ab un goig que no m' esplico.

RAMPELLS.

EPIGRAMA

—Ja que veig qu' ets tant gandul
vull que trihis tu mateix:
¿Quin ofici es del teu gust?
—Donchs... l' ofici de *fer-ré*.

MARIANO MATABROCA

A PENDRE AIGUAS

La familia Paytuvi
(papá, mamá y la pubilla)
segons diu se'n va á Vichy...
Pro suprimeixen la y
per culpa del mal d'armilla.

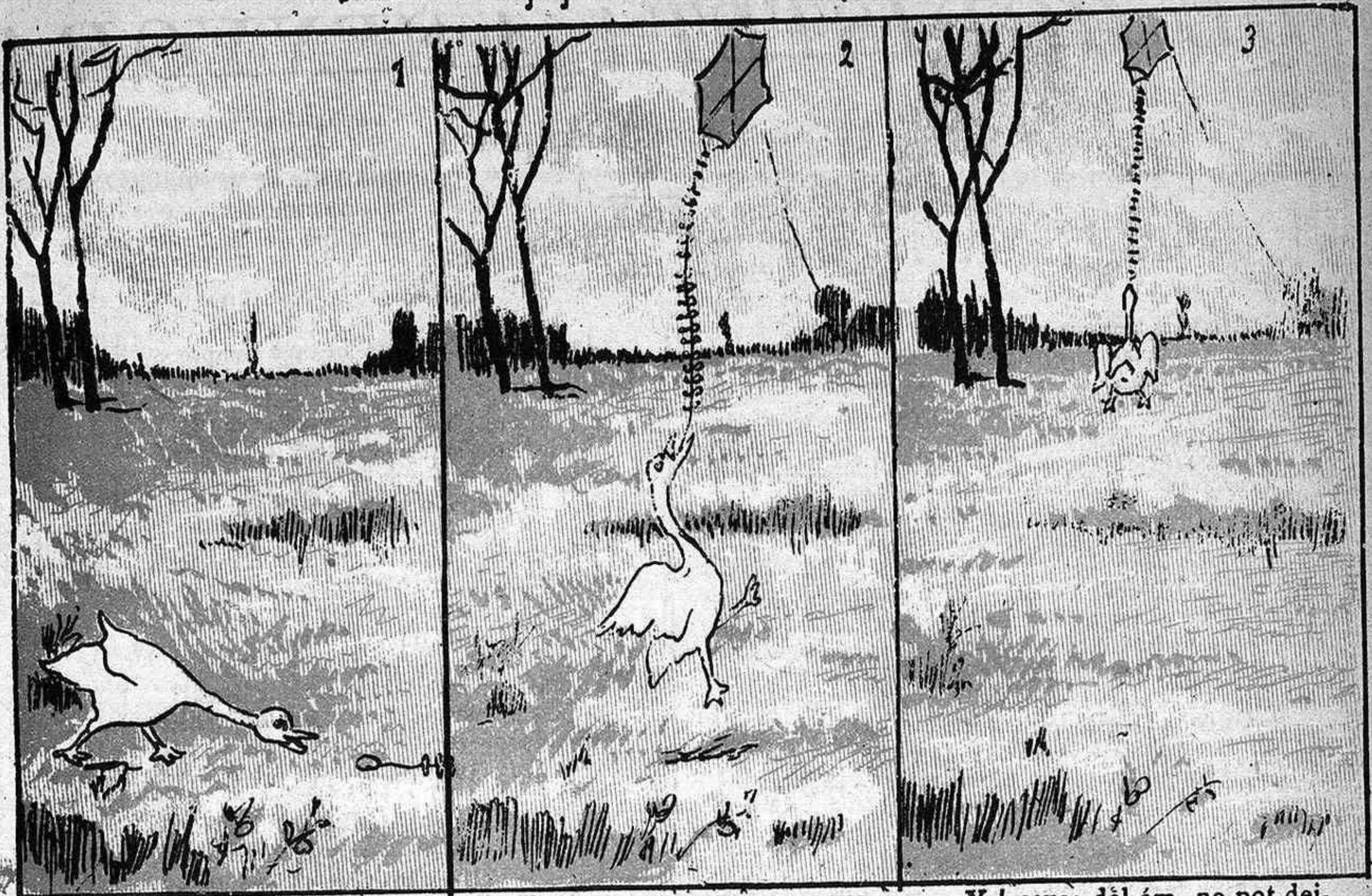
—Jo hi vingut al balneari
no pe 'ls banys precisament...
—Donchs ¿perqué ha vingut, pubilla
—Per... daixonsas... ¡ja m'enten!

—¿Ahont anéu aquest istiu?
—Probablement á Carlsbad
una font que hi ha á Alemania
(aprop de la Font del Gat)

—Si t' haig de ser franca, may en los
balnearis m' han surtit 'ls comptes.
Com que 'ls fondistas *connan* tant,
ningú passa de tres pessetas...
—Preu per preu. no 'm moch

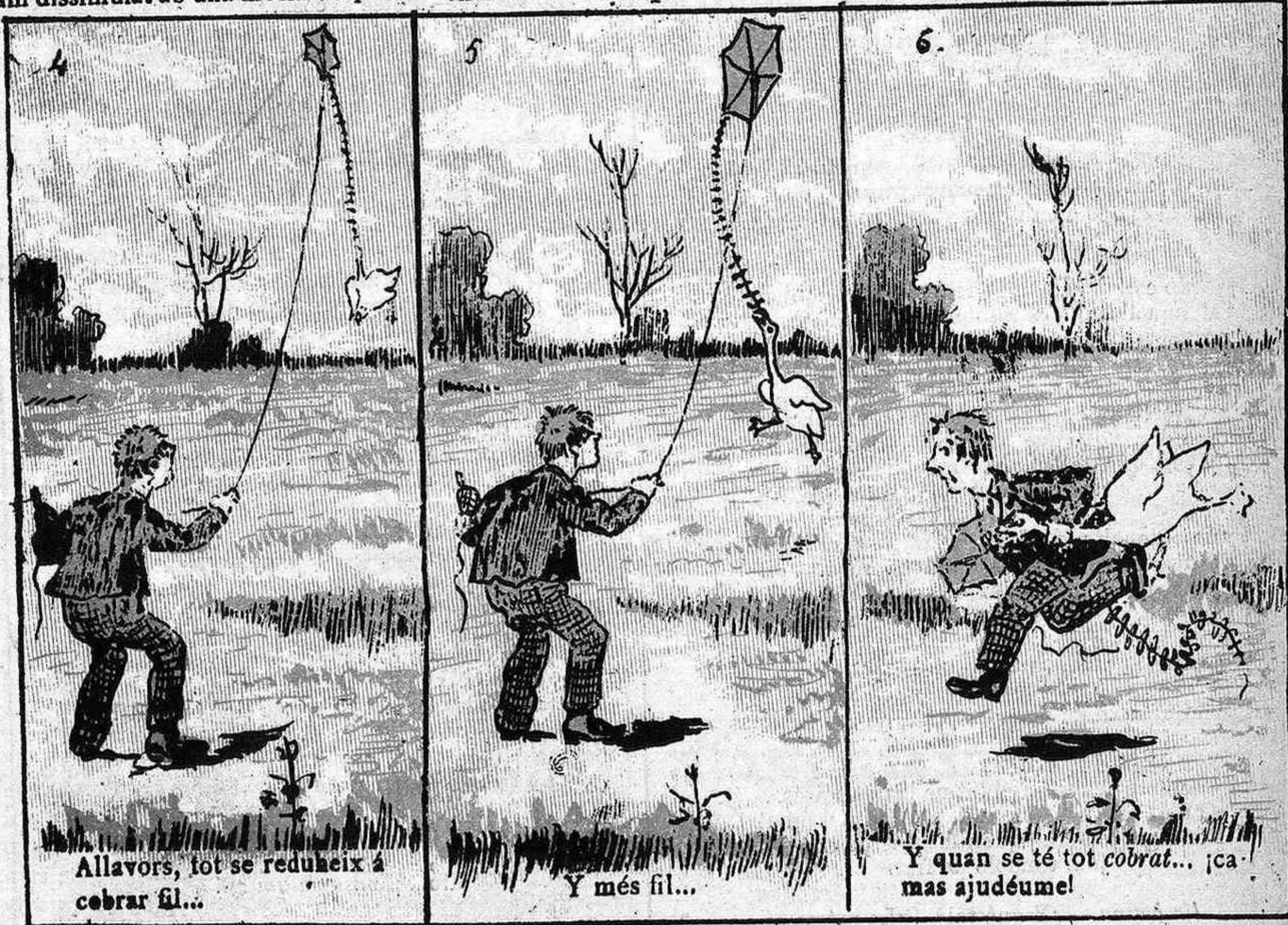
LA GASÇA DEL ÀNEGH

A la quà del estel, s' hi lliga un àm dissimulat ab una moila de pá...

Ve 'l cap de cassa y mossega incautament l' asqué.

Y á causa del àm, no pot deixar-lo anar com voldria.

Allavors, tot se reduheix á cobrar fil...

Y més fil...

Y quan se té tot cobrat... ¡cama-
mas ajudéme!

DE MODISTETA A SENYORA

(Transformació ràpida)

II

Allavors, amichs meus, ¡quin no seria mon desconsol y sentiment etern d' haver dut á un lector de LA TOMASA á un final tan funest!

Crech, per tant, més prudent que 'ns limitessim á escoltar d' aquí baix lo que poguém... ¡Justament, ara crech que una sabata 's disposa á obrí 'l bech!

Sens dupte ab sos grinyols nos darà datos de lo qu' está passant al llit aqueix, puig sent botina d' ell, deura saber'ho Veyám, donchs, ...¡escoltém!

La botina — ¡Redeu! aquesta dona nos fa tornar á tots los cabells verts... Ja lo compte hi perdut de 'ls mils de passos que hi dat darrera seu...

Primer, seguint per tot la seva sombra; després, al seu costat sempre á peu dret *pelant la pava* á baix d' una escaleta del carrer de Carders!...

Y ara que 'm creya al fi cantar victoria y ho veyia cosa de contats moments, resulta que 's rebela y plora y crida y ferma 's resisteix!...

¿Qué te 'n sembla d' aixó, companya armilla,?
L' armilla — Amiga meva, francament, en lo temps que hi passat servint al amo, no hi vist cas com aquet.

Jo estich acostumada á altrás conquistas d' aquellas que 's resolen promptament, gracias al meu concurs — «Tant vull» «Tant dono» y som'hi!... ¡Ja m' entens!

Nostr' amo, ja sabs tú qu' es un *corrido* ¡un d' aquells que no deixan res per vert! y com que, felisment, en las butxacas, sempre hi duch bastant pés...

no entench perquè ha gastat ab eixa móssa, tanta saliva y passos y tant temps... ¿Sabs que 'n penso, sabata, d' aquest *lance*? Donchs, que en últim extrém,

jo seré la que pagui lo que's trenqui y 'm temo qu' aquest cop me 'n sentiré, perquè aixó de l' amor, quan jagan llágrimas y sospirs y gemechs,

sempre acaba buydantme las butxacas... ¡Quant més sentimental, més puja 'l preu! Per regla general, quan los ulls ploran jo... tremolo de fret.

La botina — ¿Y qué tal?.. ¿La móssa es guapa?
L' armilla — La vritat, noya... ¡no ho sé!

Ja sabs que la livita 'm tapa sempre l' horitsó y no veig rés...

¿Sabs qui ho sabrà?... 'L barret! Au preguntémli, desde 'l pis superior, ell tot ho veu...
Lo barret — Noyas si, rahó que us sobra... ¡jo hi vist al *angelet*!..

¿Un angelet hi dit?... no me 'n retracto. Disset anys ben portats, rostre escayent... dos ulls que semblan focos de la Rambla, uns llabis de clavells,

un nasset perfilat, blancas dentetas, un cós de curvas verges, esplendents, ab unas proyeccions y uns *promonioris* que fan agafar set...

La botina — Y que tal está de roba?

Lo barret — Molt magreta; no sé als peus...

La botina -- Als peus mal, calsa unas llanxas impossibles, á fé!...

Lo barret — Potsé al cós...

L' armilla — Calla, una vegada m' hi abrassat ab ell y, fillets, es percal rentat cent voltas... ¡alló de poch diners!

Lo barret — Donchs al cap, companyas mévas, al cap hi porta un trist mocadoret que qui sab si algún temps va ser de seda, mes avuy ja no ho es...

L' armilla — Prou la veig y me la penso la jugada, companys... ¡Massa que ho veig lo qu' aquí passarà!... Y lo més sensible es que jo ho pagaré!...

Las sabatas gastadas, lo cós pobre, com també 'l mocador tan modestet, molt prompte 's tornarán luxosos trajos y riquissims barrets.

La verge qu' entrá aquí pobre y honrada, per art de sos sospirs y sos gemechs d' aquest quarto eixirá feta una reyna ab cotxes y joyells!

¿Que hi farém?... Per dissort, jo soch qui paga y sols per eix motiu ho sento més... Mireume las butxacas... ¿Las tinch plenas? ¡Donchs, demá ja ho sabré!..

La botina — ¿Héu sentit?

L' armilla — ¿Un xiscle?
Lo barret — ¡Un xisclet!... ¡Prou que 'l conech! Aquest xiscle, companyas, aquest xiscle, diu... ¡Consumatum est!

M. RIUSECH.

(SEGUIRÁ)

Nostres municipals

En Quinyones y 'n Ramirez se trovan en una taberna ahont hi van á fer los cinch céntims tots los dias.

—¡Ola, amigo!

—¡Ola, Quinyones! ¿Qué tal? Dias ha que no te veyá.

—Estoy amohinat. He oido decir que nos mudan el jefe, y dias ha que vaig de ceca en meca buscando un padri para que no me dén la llauna.

—A mi me es igual, no que me dén la llauna, sino que cambien el jefe ó no.

—Naturalmente. Como que comptas con buenas agarraderas.

—Eso si.

—Por eso aném tant bien en lo cos. Ja todo el mundo nos toma 'l pel.

—Peor de lo que está, no pot estarlo, ya lo sé. Pero ande yo caliente y ríase la chent, ¿á mi qué? Decha que vengan concejals rechionalistas que otro gall nos cantará á tots. Entonces será una veritat lo de la regeneració é iremos á misa tots los diumenches y fiestas de guardar.

Pero, vamos, aquí entre los dos,—sea un dir entre tu y yo—la guardia municipal no sirve para res. Los de la *pujó* no pueden envidiarnos; sus servicios y los nuestros dán bien poch de si. Al fin, tu te pots ben riure de eso, porque com que no prestas servicio may...

—Ja me tens envidia.

—Com á tenerte envidia, no. Pero los que estamos tots los dias prestant servicio en la via pública somos los sachs dels cops, y francament, no nos fa mucha gracia.

—No digas, hombre, no digas, que bastante approfiteu el tiempo. Todo el dia estais metidos en uno ú otro establecimiento ó cuando no, estais charlando con las donas ó metidos en alguna escala encendiendo algún escanya-pits.

—No diré que no. Pero, mátate si vols, hombre. Si tomamos patró de tú y de algún otro, ¿qué? López, porque es supernumerario, no 's mou de la Tenencia. González, com que es distinguido, solo va para recados de una part á otra. Gómez está ocupat en eso de las cédulas y cobra cinco naps cada més. García es guardia del Juchat y s' está en la porteria de la calle del Carmen achudant á su mujer en tots los quehaceres. Pérez, hace de ataconador. Martinez cose tot lo sant dia á la máquina...

—Hombre, busca influencias y fés lo que hacen ellos. No vengas aquí á sacar los draps bruts de todo el cuerpo.

—¡Valiente cos el de la guardia municipal! Hay más de trescientos guardias que no prestan servicio de cap classe, y de los demás, quita los que han echado de la policia y han ingressat en el cuerpo, los que hacen de criats en casas particulares, los que sirven en cafés y los que, como yo, tots los dias están metidos en tabernas y establiments, y al fin y al cap, los que verdaderamente cumplen con su obligación son muy pocas y laudables excepciones.

—Por eso, noy, que lo mejor es procurarse bue-

na vida y quien tenga mal-de-caps que se los passi. Creume á mi, noy, busca influencias y á ver si te unes á los de la nuestra colla y seremos más. Apa, espavilat noy.

—Si no fuera porque nuestro sueldo, de tots modos, aunque es petit es una vinya que no hi pedrega nunca, ja hubiera dechat el servicio. Se tiene que sentir uno tantas cosas y tiene que apechugar con altras que, francamente... Si entrava á la vuestra colla ya fueran figas de otro paner. O á lo menos me pusieran de servicio en una plaza marcat, como á Gutierrez por ejemplo, el de los bigotazos; entonces si que me la pasaria.

—¿Por qué? ¿Qué harías?

—Lo qu' ell hace, poco más ó menos. Un grapat de verdura de aquí, otro grapat de fruta per allá; algo que me darian los que venden carneros muertos clandestinament, si es que hacia los ulls grossos; y otro poco que exigiria de tots aquellos que venden sin que los pesos estén afinats, no te digo nada, ¡tira paixet! que dicen los catalans, me pondria gras y gordo com un rechidor. Pero ahora... Por lo que me dán, hago massa. Tú si que te pots ben riure estando en la brigada dels privilechiats.

—Si, noy verdaderamente. Jo hago de fuster todo el dia, y de nit duermo com fan casi todos los vichilants. Y como yo no hay poch. El uno trabaja en una fábrica, el otro fa de albañil. El de más allá, es sastre. Y asi por este estil.

—Y luego quieren que la guardia municipal preste molts y muy buenos servicios ¡Ejem! Ya hago bien yo de dejarme ver el pel lo más poch possible. ¡Que se comprometa qui vulga!

—La verdad es que nuestro cos es un modelo.

—Y no te digo res si es que ahora viene Plantada á reorganizarlo ó á rechenerarlo—como dicen los rechionalistas amantes de la recheneració.

—¿Plantada viene? ¡Ay Deu meu! ¡Dios nos coja confessats.

—Entonces si que para los barcelonins, seria cosa de liar el farsell y emigrar de esta ciutat.

—No t' amohinis por eso y echemos otra copa. A tu salut, Quinyones.

—A la tuya, Ramirez... Adios, que veo venir el cabo.

Y recobrant sa gravetat cómica, l' un va internarse cap dintre y l' altre sortí al carrer saludant militarment al cabo qu' en aquell moment passava per devant de la taberna.

Y ara duas paraulas en serio. No sé porque á n' els municipals los hi professo un respecte supersticiós, pero quan los veig pel carrer ab aquells aires de capitá general, me venen unas ganas de riure...

FRANCISCO SISA.

Epigrama

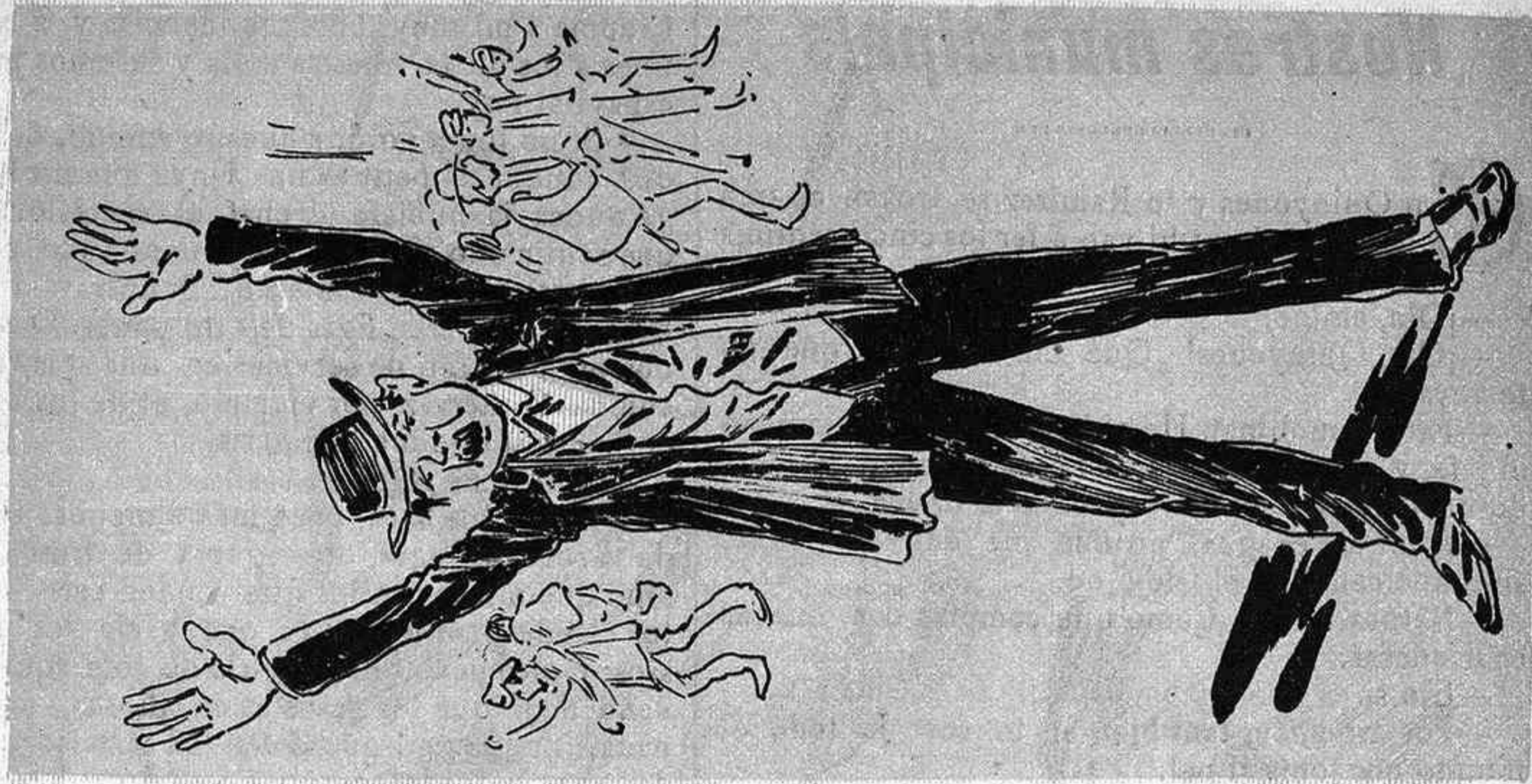
—¿Ahont te 'n vas amich Juliá?

—A casa 'l nunci Ledesma,
puig mon fill ha perdut l' esma
y 'm convé ferla cridá.

J. GORINA POCH.

—Noya, ab aquestas calors, no tenim altre remey que vestirnos
 d'aquesta manera y recostarse per dins ab aygua fresca.

—Are surto del Duradu y... ¡vajjal
 no n' hi ha per tanti! Lo que es á mi
 no m' ha pas electroisat!

A horas d' are encare no ho saben perquè corrian els convidats
 de cal xacolater. Lo fet es que la professó del dia de Corpus els hi
 ha portat molt gasto d' àrnica, de bromuros y de visitas de meije.

TEATROS

NOVETATS

Ab la tant coneguda comedia del malograt Serra, *Don Tomáa* comensá sas funcions la companyia del teatro de la Comedia de Madrit, que los artistas encarregats del seu desempenyo no hi feren gran cosa de particular, atenent á la importancia dels mateixos.

Dissapte passat s' estrená la comedia dramática original dels germans Quintero, titulada: *Los Galeotes*.

Dita comedia está inspirada en un dels passatjes mes gráfichs del *D. Quijote* y ab argument tan insignificant n' han sapigut fer una obra tan notable, que dits autors s' han colocat ja á la vanguardia dels primers dramaturchs.

En *Los Galeotes* no hi ha una sola escena falsa, ni cap personatge sobrant, ni lo desarrollo y desenllás es forsat; tot es portat ab tal maestría y verosimilitut que se pot considerarla una obra verdaderament mestra.

Lo llenguatge es bretoniá pur, y los xistes tots ells naturals y expontánis, acusan en sos autors un profund estudi del refinat teatro de Moratin.

Ha contribuít en gran part al grandióis éxit que ha obtingut la obra *Los Galeotes*, la inmillorable execució que li han donat tots los actors. En ella, no sabém distingir l' un de l' altre; tots hi rivalisan en perfecció, pero ab tot, nos maravillá d' un modo extraordinari la dama jove Sta. Catalá que feu una «Gloria» ab tal riquesa de detalls en los tercer y quart actes, que per las mostres donadas, li vaticiném dintre pochys anys un dels primers puestos en nostra escena.

Resumint: que sense los bombos extraordinaris de la premsa de Madrit, han conseguit los germans Quintero un éxit com de molts anys no habíam vist en cap comedia, vaticinantlos'hi pera en son dia, lo premi Piquer de 5,000 pessetas que concedeix la Academia Espanyola á la millor obra sortida durant lo quinqueni.

De veras felicitem als afortunats autors de *La buena sombra*, puig han demostrat que la posseheixen en grau superlatiu.

CATALUNYA (E'dorado)

En la *Crónica* del present número trobarán nostres lectors, las degudas impressións del drama *Electra* que fá nostre company de Redacció Sr. Berenguer, atemperantnos á ell, per creure ser just son judici critic.

La empresa que ha vingut á explotar la obra, sens dupte creyentse que Barcelona era un poble de ignorants, además d' apujar los preus de un modo extraordinari ha presentat una companyia en que sols hi ha dos parts notables, la Srta Moreno y lo vetera actor Sr. Giménez. Pero en lo peccat s' ha emportat la penitencia, ja que lo publich ha vist la enganyifa y desde la segona representació de la obra no hi acudeix, fontse *Electra* solament pera las butacas y empleats de la casa.

Felicitem á nostres compatricis, porque ab son abandono, han donat mostres de virilitat y al mateix temps una llissó al Sr. Galdós per haberli sortit la *criada respondona*, puig ab sa privativa se pensava tocar lo cel ab las dents, com se sol dir, y ara la empresa promptament haurá de retirar la obra.

Sabém que tant prompte dessepereix *Electra*, (que será molt aviat) se posará en escena *Don Juan Tenorio* No podian buscar obra més a proposit.

TIVOLI

Diumenje se despedí la companyia lirica valenciana que baix la direcció dels Srs. Talavera y Valls, ha fet la temporada de primavera.

Al final hi hagué lo ja indispensable *cable*, que de veras felicitaríam al director de companyia que ho logrés desterrar.

Es una ridiculesa de las més grans que habém vist en lo teatro.

A cárrech del inteligent empresari Sr. Joanet Elías, desde dissapte próxim actuará una companyia de ópera espanyola, la que posará en escena perfectament traduhidas, las millors obras liricas modernas que s' han representat tan á Fransa com á Italia, contantse entre ellas *L' auberge du Tohu-Bohu*; *Joséphine vendue par ses sœurs*; *Veronique*, *Le Sire de Framboisy*; *Le carnet du Diable* y *Les travaux d' Hercules*.

Forman part de la companyia contractadas las tiples Pérez, González, Cancela, Navarro, y los Srs. Cellini, Sigler, Aristi, Gamero, Angeles, y Banquells, baix la direcció del reputat mestre Sr. Pérez Cabrero.

La obra de debut, será la coneguda de Lecoq *El duquesito*.

UN CÓMICH RETIRAT.

LAS FLORES DEL TREVALL

Las obreras de la fábrica Santacana y companyia, al tindre la grata nova de que á fer una visita aniría á aquellas quadras Pi y Margall ab llur familia, s' han preparat pera rébrel tal com ell se mereixia.

Escatimant l' esmorsar d' ellas y de llurs familias, mermant el mesquí jornal que trevallant nit y dia, cobran á fi de setmana, han fet una cosa digna.

Han comprat milers de rosas olorosas y exquisidas, els passadissos omplint, convertinlos en catifas qu' exhalant dolsa fragancia, han lograt per tal visita purificar l' aire insá qu' en aquell antre 's respira.

¡Quina nota més simpática en mitj de la porqueria y explotació dominant!..
¡Quina nota tan bonica!
¡Mos ulls han plorat á un temps de tristesa y d' alegría!

Nostre venerable mestre, la figura gegantina del pur y honradíssim Pi, veyent á las dignas fillas del trevall, tan obsequiosas tan entussiastas y amigas del ideal republicá, no s' ha cansat d' aplaudirlas ensalsant aquellas flors que l' hi han servit de catifa, flors delicadas, hermosas qu' encar que al jardí cullidas, eran las flors del trevall y el pá de moltas familias.

JOAN TOMÁS Y BISCAMPS.
Vilanova y Geltrú, Maig 1901,

LA TOMASA
REBALLS

—Ja s' han acabat las professóns y encare no m' he pogut treure del pap l' esverament de la primera.

—Tú, Barnillas, á las càrreras tothom te premia per mut.
—Ja veurás: l' amo me fá passar per jockey inglés y es per xó que may parlo. Per no comprometre'l.

—Fins l' any que vé si Deu vol!

¿Encare no están aqueixas barracas?

Campanadas

Hem tingut ocasió de visitar la galeria fotogràfica que nostre bon amic lo conegut artista fotògrafo don Antoni Esplugas té instal·lada en lo primer pis del café de la Alhambra y hem quedat agradablement sorpresos al veure 'ls perfeccionaments y adelantos que 'l Sr. Esplugas ha introduhit en son difícil art y que colocan sens dupte son establiment á l' altura del primer de Barcelona y un dels primers d' Espanya.

Sobretot, després de son últim viatge al extranger, lo Sr Esplugas ha instal·lat perfeccionadíssims aparatos de las millors marcas y ha adoptat los últims adelantos en l' extens ràm de la fotografia, lo que fa que 'ls treballs surtits de sa casa, resultin acabadíssims, essent ja lo non-plus-ultra de l' art fotogràfic.

Dit senyor, posseheix un paper especial anomenat *celuline* qu' es en en questió de papèrs positius fotogràfics, un ver dader *desideratum*. Te la entonació simpática del paper *platino* y treu una riquesa de detalls extraordinaria, junt ab una fixesa que no hi ha més que demanar. Creyém que lo nou paper *celuline* -exclussiu del Sr Esplugas 's posará prompte de moda y donará al seu propietari una fortuna.

Nostres fervents aplausos al Sr Esplugas y des tjém que 'l públich correspongui com es degut á sos sacrificis per enlayrar l' art fotogràfic fins alturas desconegudas en nostra terra.

Per si no ho sabian, á Barcelona hi ha 30.000 senyoras católicas.

Aixó s' ha sapigut gracias á una exposició que las trenta mil han dirigit á la Reina Regent demanantli que protegeixi la relegió católica.

Trenta mil firmes porta la citada exposició, ni una més ni una menos. Trenta mil femellas qu' á la quenta crehuen que 'l catolicisme no está prou protegit, ab tot y engreixar un reguitsell de capellans y enviar al *Pelayo* als que 'ls atacan.

Si fos possible, m' agradaria sapiguer 'ls noms y domicilis d' aquestas trenta mil feligresas

Una meytat, 15.000, son á bon segur las noyas de 'ls colegis carcas de tota la ciutat. La meytat de la meytat s' haurán reclutat entre las monjas, majordonas, beyatas, farineras y demás alimanyas místicas.

Y, finalment l' altra quarta part 'm permeto suposar que son de *tarugo*, puig si s' inventan electors y 's fa votar als morts, no sé perque no s' han d' inventar 7,500 noms de femella.

De lo qu' estich convenent es de que entre las 30.000 firmants no n' hi ha una dotzena que valguin la pena de que un home fassi un cop de cap.

La que més y la que menos será un empelt de bruixa, capás de fer apretar á corre al home de més bona voluntat.

L' antich y excelent actor don Pere Delgado 's troba—segons lleigeixo en un periódich—en tan angustiosa situació, que corre per la provincia de Madrit invàlit pera 'l treball y vivint de la misericordia de las companyias de la llegua que, d' en quan en quan, li organisan alguna funció de benefici. Si no fós per la caritat de sos antichs companys, faria ja molt temps que en Delgado s' hauria vist obligat á implorar la caritat pública ó s' hauria mort de necessitat en algún recó.

Aquest es lo pervindre de 'ls artistas espanyols en totas las especialitats.

Espinas, en sa carrera y martiri á la vellesa.

S' ha fundat una «Asociación patriótica española» quals fins, segons circular qu' hém vist, 's concretan;

1er. En inculcar als nens, los principis de patria, bandera y exercit.

2on. En imposarlos de la teoria del tiro, nomenclatura de las pessas que contituheixen el fusell y son funcionament, empleos y categorias del exercit, etc. etc.

¡Molt be!... Desitjém que la «Asociación patriótica» se 'n vagi al cel avans d' haver lograt aplicar en cap nen los fins que persegueix.

En comptes de volguer encarrilar los cors infantils envers el salvatjisme y la barbarie, inculcantlos la idea de patria, guerras, matansas, etc; en una paraula, en lloch de volguer encarinyarlos ab la esclavitut militar, valdria més que tés homes encaminats al bé, al treball y al progrés.

Sols d' aquesta manera podria intitularse «Asociación patriótica» y sols de aquesta manera aplaudiriam sa creació.

Fent *pendant* ab la noticia que transcrich avans referent á n' en Pere Delgado, lleigeixo en un altre periódich lo següent:

«De Veracruz se reben noticias molt pessimistas y alarmants sobre la companyia de 'n Vico, y si Deu no hi possa remey, prompte veurém al *gran Antonio*, empleat en la Tabacalera ó algo per l' istil.»

Las cabras per sos pecats...
portan els genolls pelats.

Lo distingit periodista castellá Sr Pérez Carrasco ha publicat, formant part de la Biblioteca *Electra* una novel·leta titulada «El Burgués» la qual recomaném á nostres lectors

Hem llegit ab verdadera satisfacció l' esmentat llibre y 'ns ha complascut moltíssim. Ab una galanura de ploma que ja voldrian molts autors de primera nota pera 'ls dias de festa y ab aquella soltura del verdader periodista que fa dir á la ploma justa y precisament lo qu' ha de dir, trassa 'l Sr Pérez Carrasco una historia tal real com sentida y transporta al paper quadros arrancats de la vritat. L' assumpto de «El Burgués» sense ser nou en absolut te la ventatja de ser una página fideíssima de la vida obrera que, per lo mateix qu' obrirá mo ts ulls y farà caure moltes venas, creyém que deurian coneixe tots los que del sant treball viuen.

La obreta resulta molt económic, puig formant un volúm de cent y pico de páginas, 's ven á 40 céntims en tot los kioscos.

Ara resulta que 'l *célebre* dramaturch don Joseph Fola Igúrbide, autor del drama *Humanidad* estrenat diumenje al teatro Romea, es un talent universal.

Avuy escriu una obra de matemáticas, demá dona un concert de gui'arra, demá passat inventa (diu ell) la quadratura del cercle y á l' altre engipona un drama que vol ser anticlerical, després d' haver dedicat al Papa de Roma lo llibre de matemáticas.

Aixó sí, lo drama es dolent, la guitarra li xiulan, las matemáticas no li surten y la quadratura del cercle encare está per descobrir.

Al últim, lo Sr. Fola ab tants oficis, 'm temo qu' haurá de dedicarse á tallar cabells á 15 céntims si vol guanyarse la vida.

Y si ho fa á la altura de 'ls dramóns qu' escriu, es segur encara que 'l despatxarán.

Baix la iniciativa del tan intel·ligent jove y reputat empressari del teatro de Novetats D. Joseph Paris, se prepara pera diumenje pròxim a las tres de la tarde un grandios festiva en lo Palau de Bellas Arts, destinantse los productos del mateix a benefici de la Casa de Caritat, Beneficencia Municipal. Escuelas Italianas de Beneficencia y també pera lo monument que a la memoria del immortal Verdi s' aixecará a Milán.

Dit festival, en que hi pendrán part més de mil executants, estará compost de quatre parts.

En la primera part se cantarà *L himne als artistes* de Mendelshonn, per la Societat coral *Catalunya Nova*, *En el bosch* de Moreau, per la secció de senyoretas de la Escola Municipal de Música; *La mort del escolá* de Nicolau per l' Orfeó Catalá y *Patria Nova* de Grieg baix la direcció del mtre Nicolau. prenenthi part l' Orfeó Catalá, la Escola Municipal de música y los órgues eléctrichs.

En la segona y tercera part, s' executarà baix la direcció del eminent mestre Goula, la *Misa de Requiem* del insigne Verdi, prenenthi part la massa coral y un conjunt artistich notabilissim, compost de lo més granat que ha actuat en nostres teatros Liceo y Novetats. Los solos serán cantats per las Sras. Carrera, Bordalba y Dahlander y los Srs. Palet, Iribarne y Piera, además de 300 coristas, 140 professors de orquesta, Banda Municipal, Banda Militar y orgues eléctriche.

En la quarta part s' executarà una *Elegia* a Verdi composta per lo Sr. Daniel y executada per son propi autor en los orgues eléctrichs y además lo según quadro del según acte de la grandiosa ópera de Verdi *Aida* en que hi pendrán part tots los elements de la *Misa de Requiem*.

Creyém ab fonament que dit festival resultarà de imperdurable recort, debent felicitar los filarmonichs als Srs. Paris y Goula, iniciador y director respectivament dei mateix.

Lo dramet romántich del carrer de la Lluna ha fet riure a molta gent y no obstant no es cosa de riure

Un xaval de 14 anys, enamorat d' una modisteta de 15 que 'l desdenyava, s' atrevi a parodiar als cossos grans y armat d' una pistola de dos canóns, dispará un tiro sobre d' ella, ab lo intent de volarse 'l cervell ab l' altre.

Afortunadament, lo projectil primer no va fer blanch. rahó per la qual, no calgué disparar el según y 'l respectable públich ha rigut llargament per la precocitat d' aquests amors tan tremendos

Y no obstant, cal confesar'ho. Ell, lo xaval, resulta tot un caracter a pesar de 'ls seus 14 anys, mentres ella, la mosseta de 15, al allunyarse rient després d' haverli dirigit 'l primer disparo, demostrá ser una coqueta de tomo y lomo, ab un fetje com una rajada, petita si 's vol, pero rajada al fi

Al carrer de 'l Peligro de Gracia (lo nom ja sembla fet exprés) jugavan uns noys a toros y varen representar la *lidia* tant al viu que 'l que feya de toro va clavar una banyada al ventre a un de 'ls toreros, deixantlo mal ferit

Aquest xicotet demostra que té a las venas sanch torera y si no s' espatlla, deixa preveure ja desde sa més tendra edat qu' arribará a la categoria de gloria nacional.

En quant a l' altre, al ferit, li aconsellém que 's talli la coleta ja que tan jove també, ha sufert las caricias de las banyas.

La Empresa de la Plassa de toros antigua de la Barceloneta, anuncia pera lo pròxim diumenje una extraordinaria corrida de toros novillos de una acreditada ganaderia madrilenya baix la direcció dels coneguts matadors *Chico de la Blusa* y *Calerito*.

Sabém que en ella tracta de vindicarse de l' ensopiment que l' havia dominat algunas setmanas ab las semi-corridas célebres que donava, en que dit sia de pas lo banderillero *Negret* ha demostrat ser ja un notable matador y *Gordito* s' ha anat captant las simpatias del públich.

Felicitem als Srs. Armengol y Montané per haber de nou emprés sos voluntariosos desitjos en servir al públich y presentar corridas vritat ab matadors de *buten*.

SECCIO TELEGRAFICA

(Servey particular adelantat — pe 'l *fil especial* de LA TOMASA — qu' encare ningú may no li ha trencat)

VILA DEL OS. —12. A l' hora de la xerrameca. En aquest moment s' acaba d' obrir el Safreig nacional. Gran concurrencia de bugaderas y avis de la patria (alias *Sanats*). A pesar de no havernos constituhit encare, ja n' hi havia alguns que volian comensar a gastar la corda de la xarrameca. No hi volgut que en Moret ho consentís. Demá será un' altre día.

S' HO GASTA.

A CAL ESTARO. —10. Apurar cielos pretendo — ya que me tratais asi — ¿qué delito cometí — sentant plassa de tremendo?... La vritat que la mosseta s' ho valia... Ingrata, més que ingrata! Despreciar los meus catorze anyets y las incendiarias planas de cartipás que li escribia!... Aixó no té perdó de'n Cupido... ¡Cupido ets un embusterol! — ¿que t' ha fet aquest guerrero — perquè te 'l rifis aixis?

LO MOCÓS DEL CARRER DE LA LLUNA.

CORRESPONDENCIA

Rampells Aceptat y gracias. — *Joan Mollet* Hi ha molta inexperiencia. A pesar del meu bon desitj no puch compláurel. — *A. Duran* Aquest cop no ha estat afortunat. — *Rapevi* Tot anirá al folietl. — *Mr. Jean Espill*. Acepto alguna «Película». — *J. Asleib* Serveix y gracias. — *Joseph Gorina* No recordo haberli aceptat la *Espurna* porque no 'm fa al pes. L' epigrama si. — *Manel Callús Balaguer*. Amich meu, no pot anar ni ab rodas.

LA TOMASA

PERIÓDICH FESTIU, IL·LUSTRAT Y LITERARI

PREUS DE SUSCRIPCIO:

Espanya y Portugal, trimestre.. . . .	1'50 pes. ta
Cuba y Puerto Rico, id.	3 »
Extranger, id.	3 »
Número correat.	0'10 »

LITOGRAFIA BARCELONESA

6, CARRER DE SANT RAMÓN, 6

ANAR PER LLANA...

Un indio del Canadá,
tot f Kempat surt á cassá.

Pro un os blanch que 'l intent veu,
puja en lo mateix trineu.

pensant; — Bon final t'espera...
¡No tornarás á cassera!

Al bell mitj d' una baixada
hi há una pedra entremaliada

y fán la gran tamborella
y 'l trineu al ós estrella...

Resultat: que 'l que pensava
devorar, es devorat
mentres l'indio així exclamava;
— ¡D' una y bona m' hi escapat!